Any I. Núm. 1. - Dijous 31 gener 1929

BIBLIOTECA F. ARÚS

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

saluda els seus lectors i ofereix la seva amistat a tots els companys de premsa.

Bon dia:

No sortim per a omplir un buit ni per a fer la lliçó a ningú. Ens hem ajuntat amb el propòsit de parlar amablement amb els nostres lectors, un cop per setmana, de totes les coses del món que despertin una inquietud, remoguin una idea o desvetllin una emoció. I heus aquí per què de la nostra revista en diem MIRADOR.

MIRADOR és el lloc des del qual es mira, i activament, és també l'home que mira. Les dues accepcions escauen a aquesta publicació que ve a mirar damunt el panorama universal i a reportar a casa nostra, objectivament, informativament, tot el que ha vist. MIRADOR vol ésser un espectador que observa amb els ulls de tothom i que interpreta amb un temperament i un criteri propi, acostat, però, al temperament i al criteri del centre-occident europeu. MIRADOR vol ésser també un clos enlairat des del qual s'esguarda amb interès i ironia, amb passió i comprensió, més aviat amb la serena contenció d'un contemplatiu que no pas amb l'ardent fuga d'un home d'acció.

Fa poc que a la Plaça de l'Opera de París s'ha aixecat una plataforma des de la qual un representant de la gran ciutat dirigeix els moviments d'una de les multituds més denses del món. París li ha donat el nostre nom, amb les mateixes lletres: MIRADOR. No n'ha trobat d'altre per a expressar el concepte d'un lloc destinat a guiar el ritme dels corrents ciutadans que una vida massa plena podria fer tumultuosos i estèrils.

No aspirem a tant, nosaltres que també ens diem MIRADOR. Però el temps dirà quina funció ens voldrà imposar un cop situats en la nostra tribuna. Hi pugem ara sense feixugueses de programa i de doctrina, però tanmateix amb una claror d'ideal, llum i foc en el cor de cada u de nosaltres. Amb l'esperit obert a totes les veus dels dies que vivim, allunyats, per una repugnància d'homes lliures, de tota mena de dogmes, blancs, vermells o negres, voldríem descobrir el que tenen de veritablement humanes les quimeres de tants pobles i tantes races que lluiten per un millor viure i traduir-ne tota la força d'emoció. I tot fent aquesta feina, cada u coneixerà els seus.

Banal o intranscendent, MIRADOR parlarà amb els seus amics de tot el que cregui que els ha d'interessar, encara que només sigui com una senzilla curiositat, i procurarà fer-ho tan bé com sàpiga i en forma tan àgil i tan suportable com pugui. No bastirem segurament un món nou, però ningú pot dir si, tot parlant, i fins jugant o rient, no ajudarem des de MIRADOR a fer-lo veure. Entretant, lectors amics, salut.

MIRADOR

EL NÚMERO EXTRAORDINARI DE *LA VEU* A LA SOCIETAT DE NACIONS

—Espaterrant! Meravellós!! Miraculós!!!, etc. (En mig de gran entusiasme el president es veu obligat a suspendre la sessió.)

El cop d'estat de Sèrbia

Les il·lusions i desil·lusions de Croàcia

En aquesta secció informativa del grans fets d'actualitat no parlaríem del cop d'Estat del rei Alexandre — cop d'Estat que ha suspès la Constitució i dissolt el Parlament — si la situació, a mesura que han passat els dies, no hagués anat canviant d'aspecte, canvi previst per alguns, insospitat per altres.

El rei Alexandre.

Aquest canvi, és una nova lliçó, una altra experiència, per apreciar, si es presenta un cas nou, fets d'aquesta mena.

Certament, hi ha hagut disparitat de criteri en la interpretació que diferents comentaristes varen donar a la primera notícia del cop d'Estat de Belgrad. La diferència d'interpretació és un fruit del país on viu el comentarista.

El redactor en cap del *Matin*, Jules Sauerwein, ha donat del fet una interpretació, no estil Sauerwein, sinó a la francesa, una interpretació massa alta de sostre. Vist el panorama amb binocles de gran augment, Sauerwein ha sofert errors de perspectiva.

Les coses no aniran exactament com creu Sauerwein.

* * *

La història dels antecedents del cop d'Estat està a la memòria de tots. L'aguda crisi d'autoritat preocupava justament els iugoeslaus abans de publicar-se la proclama del rei. Més forts que la capacitat de les autoritats eren els problemes polítics i socials. La Constitució unitària fallava, i Croàcia virava cap a l'escissió nacional. La minúscula indústria iugoeslava creava freqüents conflictes. Delicada com sempre, la política exterior tenia espurnes de violència, i la violència havia tingut al Parlament una lamentable exhibició que va costar la vida a alguns diputats, i entre ells, el cap del partit agrari croata, Esteve Raditx, un home de molts cavalls de força, temporal desfet, que només tenia el mal de canviar de pensament cada dia, un polític vacillant que volia tenir un peu a Zagreb i un altre a Belgrad, i que temps enrera havia cregut de bona fe en la possibilitat de l'unitarisme.

La proclama del rei Alexandre anunciant la suspensió de la Constitució de 1921 i la implantació d'un règim d'autoritat retreu aquests fets i la paciència de què ha donat proves.

I aquí comença tot el que Sauerwein, un francès, no podia preveure.

* * *

El líder croata, Matxek, ho ha dit ben clar. La iniciativa del rei fou molt ben acollida a Croàcia. Si el rei Alexandre hagués publicat la proclama a Zagreb, quan hauria sortit cap a Belgrad, la ciutat de Zagreb hauria resultat petita per encabir tota la gent que hauria anat a l'estació a acomiadar el pacificador, el salvador.

Es natural que el fet produís aquesta impressió a Croàcia: el cop d'Estat havia estat donat de cara a Croàcia.

En aquest moment l'evolució, imprevista per Sauerwein, es va precipitant pel camí que nosaltres en diríem tradicional.

De moment, és clar, caldrà que les illusions dels croates sofreixin un ajornament. El general Zibkovitx, president del Consell de ministres, imposa un règim de rigorosa autoritat, estil pretorià. Es també necessari posar a prova llur obediència, i, per conseqüent, ve la censura de premsa i la dissolució dels partits.

La desilusió és forta a Zagreb i a Sarajew. Com Sauerwein, creuen els idealistes que la Constitució centralista ha de fer lloc a un sistema més àgil, probablement federatiu, a una Confederació que no afebleixi l'Estat.

Però el Govern prefereix començar per reformes de detall: sanejament de l'administració, sancions contra els funcionaris prevaricadors, tasca immensa, feina de detall que permetrà al Gabinet Zibkovitx de conèixer les delícies de Càpua.

La nostra tasca és limitada pel temps, ha dit Zibkovitx, però és tan gros el programa governamental de reformes que seria absurd parlar de reformes constitucionals.

El *palau* de la Skuptxina. — El president, general Zibkovitx.

Matxek, líder dels croates.

El Govern prefereix refer-ho tot de cap i de nou i resoldre els problemes de decoració i detall abans de preocupar-se de pensar en l'estructura de la construcció.

Llegiu a la pàgina 4, el conte inèdit de Carles SOLDEVILA

"E PERICOLOSO SPORGERSI"

En el número vinent:

"El Comte Arnau", de J. M.ª de Sagarra, per ALEXANDRE PLANA.

Un «sketch» inèdit de ROSSEND LLATAS.

Aviat: Un article d'ANDRÉ BEUCLER sobre el film soviètic.

MIRADOR INDISCRET

MIRADOR, *Pelai 62, Barcelona. La nostra Redacció és en el lloc més cèntric de la ciutat. És en el mateix coll de l'embut que forma la Plaça de Catalunya i la Rambla. Des del nostre terrat veiem el panorama d'aquesta plaça de dimensions considerables, freda com un solar en construcció i animada d'un formigueig constant de tramvies, d'automòbils i de persones. Tota aquesta animació aflueix a la Rambla i es torna densa, bigarrada, comunicativa, torrencial i fa sorgir una sèrie de problemes de circulació urbana cada dia més intrincats i difícils.*

MIRADOR, *a vint metres sobre el nivell de la Rambla, és un estratègic i admirable punt d'observació d'aquest aiguabarreig tèrbol i vital dels burgesos que es passegen, dels ocellaires que trafiquen, dels turistes que baden i dels carteristes que actuen, del tumult dels futbolistes i de les modistetes, dels còmics i de les entretingudes, de tota mena de manifestacions i corrues, de processons i d'avalots.*

MIRADOR, *damunt la Rambla, que és l'exponent de la vida de tota la ciutat, tindrà també un esperit igualment elevat. Aquesta elevació d'esperit no podrà privar, però, que el nostre mirador sigui indiscret. La indiscreció, ben mirat, és una virtut i una força que ha preservat la humanitat de caure moltes vegades en les suggestions del xarlatanisme, de la màgia i dels jocs de mans. Altrament, amb la mà al cor, qui de nosaltres negarà que deu a la indiscreció dels altres algun benefici? Les indiscrecions sovint alliçonen i ajuden a trobar la línia de conducta que més ens escau. La qüestió es que en el món hi hagi una mica d'ordre i de lògica, que el bon pare de família comprengui quan arriba el moment d'oblidar els versos romàntics; la senyora madura el d'abandonar les velleïtats del sexe; el tenor d'òpera el que fa que d'un pinyol en pugui sortir un gall, i el vell verd el de no usar el «bisonyé» i la tintura.*

Amb el que diem, ja es compendrà que no tenim la pretensió de salvar la Humanitat amb procediments expedits i decisius. Hem observat que els partidaris d'aquests procediments són els que li amarguen l'existència. Nosaltres som més aviat reformistes i amics de les formes persuasives. I com que una d'aquestes formes és la indiscreció, per això el nostre MIRADOR, *complint un deure social, serà indiscret.*

Un drama apaisat

Joan Povill i Adserà és un excellent redactor de *La Nau* contra el qual el dibuixant Passarell s'ha permès algunes facècies.

La primera facècia és la de canviar-li el nom de Povill i Adserà pel de Povill i Mates.

La segona facècia la va fer En Passarell en llegir-li En Povill i Mates un drama en tres actes — en tres actes pel cap baix, diu En Passarell — i en vers, escrit i imprès durant la infància d'En Povill i Mates.

En Passarell, després d'escoltar i comentar unes quantes dotzenes de versos, va dir-li:

— No us amoïneu. No us el posarà En Canals aquest drama.

— Per què? — va fer En Povill.

— Molt senzill: aquests versos són hendecasíllabs; per conseqüent apaisats. ¿I cóm voleu que un drama apaisat passi per l'escenari de Novetats? ¿Que us creieu que En Canals és l'amo del Teatre i que pot permetre's eixamplar l'escenari?

N'hi ha que tenen sort

En una subhasta recent, celebrada a Barcelona mateix, el conegut aristòcrata vescomte de Güell ha adquirit un bodegó de Velàzquez per 2,000 pessetes, després d'una lluita aferrissada a cops de bitllet de cinc duros.

Una decepció

Un amic nostre, En Domènec de Bellmunt, acompanyà, no fa gaires dies, un periodista francès, àvid de coses pintoresques, a la Vall d'Andorra. Tots dos tenien la illusió de trobar pastoretes amb esclops, innocentes i càndides, i contrabandistes de novella d'aventures. A la botiga d'un poblet d'Andorra, on els nostres herois entraren per adquirir tabac del país, trobaren una andorrana magnífica. Era la primera que veien que valgués la pena d'ésser admirada... El periodista francès començà a elogiar-li el color dels ulls, les roses de les galtes, l'or del cabells i la terra verge que produïa aquelles flors que a París s'enyoren... La noia que anava escoltant, sense entendre-la, la lletania del seu admirador, preguntà al nostre company català:

— Què diu aquest senyor tan xerraire?

— Diu — contestà En Bellmunt — que la terra verge o Andorra produeix verges rosses com l'or i... etc., etc. (el nostre company traduí fidelment la poètica frase del seu collega francès, embadalit davant d'aquella verge de la muntanya).

— Doncs miri — afegí la noia —, digui al seu company que en comptes de cantar lletanies d'aquestes el que podria fer és comprar-me unes mitges!

El repòrter català, veient visions, traduí la resposta al francès, però aquest no s'immutà poc ni gaire i féu dir a la verge andorrana que condicionava l'obsequi d'unes mitges de seda a poder posar-les-hi ell mateix... Ho creureu? Ella acceptà contenta com unes pasqües...

A l'hostal els dos periodistes tingueren notícia que la pastoreta havia treballat molt temps a Montpeller i que a casa seva havien pogut rescatar la filla pròdiga...

La malaltia de l'Adrià Gual

Si sou un home illustre i feu pensament d'estar malalt, caldrà que penseu a posar telèfon si voleu que els diaris segueixin el curs de la vostra malaltia i de la vostra probable mort.

Quan la malaltia de l'enyorat Ignasi Iglésies, sort va haver-hi d'un telèfon que hi havia a la mateixa escala. En el cas del pobre Adrià Gual, el telèfon és a la mateixa casa, massa a prop i tot de la cambra del malalt. Com que els periodistes feien un ús excessiu de l'automàtic, la família recomanava cada vegada, i amb raó, que no telefonessin gaire. Però hi ha periodistes que serveixen molts diaris locals i de fora i que, en el cas d'un malalt illustre, necessiten tenir moltes vegades al dia notícies del seu estat. El nostre amic, el periodista del Cerro, que ell sol fa la feina d'una agència, es veia sovint en el cas de telefonar a la casa del malalt, operació que li feia molta angúnia. Però En Cerro, home enginyós, trobà el sistema. Cada vegada que telefonava començava dient:

—Escolti: ací és a cal senyor Cambó.

Els noms del senyors Cambó, Duran i Ventosa, Ventosa i Calvell, Musitu i Bertran feren a En Cerro un servei magnífic.

I la família del malalt contestava molt amablement.

No direm que aquests illustres no preguntessin també per l'estat del senyor Adrià Gual, però si ho feren quaranta vegades, durant trenta-nou En Cerro era a l'altre cap de l'automàtic.

"El matí" i els matiners

Els milions d'*El Matí*! Vet ací la llegenda més grossa de l'any 1928, el "bluff" periodístic que ha batut tots els rècords.

Probablement aquests milions només existeixen "in mente". Quan existeixen són com el foc: fan fum, se n'ensuma l'olor.

Val a dir, però, que de fum n'han fet, fum d'encenalls.

El matiners, recentment varen fer una visiteta a Igualada. Coneixem un igualadí que sentí parlar un matiner dels milions matinals. En parlava amb certa discreció, com aquell que no vol espaterrar.

Però volgué la Providència que el Centre Catòlic d'Igualada tregués la segona de Nadal. I al primer rumor de l'existència real d'una quantitat tan ben repartida entre els fidels, els matiners sembla que decidiren fer alguna visiteta.

Un amic nostre, igualadí i catòlic i agraciat amb la sort, va rebre una visita de compliment d'un matiner.

—Es el darrer esforç — digué el matiner. — Qüestió de tres o quatre mil duros.

L'igualadí decidí no obrir la butxaca, i no perquè renegui de les seves creences, sinó perquè els matiners no li havien dit la veritat exacta.

* * *

I ara que parlem d'*El Matí*. Sembla que tindrà la impremta al carrer de Marina, en plena jurisdicció de Sant Martí. "Això és el rècord de distància — diuen els periodistes.

Oh, els tècnics! Segurament els matiners no deuen haver vist mai cap diari de aprop. Com hi aniran els periodistes? I a la nit?

Comentant la notícia en una redacció, un periodista va dir:

—Això demostra que aquesta gent té diners. Aniran en automòbil. No oblideu — afegí — que totes les gestions per a la publicació d'aquest diari s'han fet en automòbil.

Un altre periodista féu observar que el carrer de Marina és aprop de la casa on viu el canonge Cardó.

Com aquell qui res, el doctor Cardó entrarà sovint a la impremta i hi deixarà un article. I sort en tindran.

Conversa filològica... i telefònica

La impremta de *La Publicitat* a un quart d'onze de la nit. El telèfon comença a trucar amb insistència.

—Digui!

—Conferència de Berga — respon la telefonista.

Hom prepara quartilles i l'estilogràfica preveient que seran donats detalls d'algun accident important.

—El Director de *La Publicitat;*

—Jo mateix; digui.

—Escolti: Servidor sóc Pau Piguillem, subscriptor del seu diari a Berga, des de fa més de vint anys, i voldria que em resolguessin un dubte que tinc.

—Vostè dirà.

—Necessito imprescindiblement saber quin és el femení de Jordi.

—...!!!

—Perdoni que l'hagi molestat per telèfon, però és que es tracta de un cas urgent, i he pensat que ningú millor que vostès...

—A veure, esperi's un moment.

El Director, que ha quedat amb uns ulls com unes taronges, exposa el cas als redactors presents. Hi ha una gran sorpresa davant el caràcter de la consulta telefònica. De seguida cadascú es permet opinar. Hi ha qui diu que el femení de Jordi ha d'ésser Jòrdia amb el seu diminitiu Jordieta. En Foix entén que es pot admetre Georgina. Hi ha qui diu que Jordi no té femení. Ningú, però, no gosa establir un principi incontrovertible.

—Ja veurà — fa el Director al suscriptor de Berga —, la seva pregunta és un xic compromesa, sap, i ara en aquests moments, contestar-li tan ràpidament... no sé si m'entén... Hauríem de consultar-ho... Potser En Pompeu Fabra...

—Perfectament. Doncs fem una cosa. Vostès ho consulten, i em posen després un telefonema urgent amb la resposta. Es tracta d'un cas de compromís, comprèn; ens ha nascut una nena i és indispensable saber-ho com més aviat millor.

—Molt bé; serà servit.

Penjat l'aparell, varen rependre's els comentaris. Hom trobava que Jòrdia no sona gaire bé. Georgina, altrament, serà un barbarisme.

Finalment es decidí enviar el següent telefonema:

"Urgent. — Berga. — Pau Piguillem. — Femenins de Jordi, Jordieta i Georgina. Votem per Jordieta. Telefoneu quin escolliu. Estem amb ànsia."

Cal dir, però, que En Ventalló proposava el següent text: "No s'hi capfiqui més. El femení de Jordi és Montserrat."

Pels carrers de Madrid

Bàndol nou als carrers. Les parets estrenen cartell. Bàndol sobre la neteja urbana: *Don José Manuel de Aristizábal, Alcalde de Madrid...* etcétera, etcétera.

Alguns curiosos es deturen a llegir la nova ordinació del senyor alcalde. Hi ha comentaris dels qui no tenen res que fer. Altres ni acaben la lectura.

Prop de la Casa de la Vila, un senyor que acaba de llegir el bàndol topa amb un altre:

El primer. — Perdoni.

El segon. — No; vostè. Què? Llegint el bàndol? vostè també!

El primer. — Es curiós. No tenia ni la més petita idea.

El segon. — Doncs no el destorbo; passi-ho-bé, senyor Aristizábal.

* * *

Diàleg al carrer d'Alcalà:

— Com està?

— Molt bé. I vostè, Ors, com segueix?

— Bé, gràcies. No ha llegit el darrer llibre publicat respecte a Goya?

— No.

— Doncs no deixi de fer-ho. És una obra sensacional, definitiva.

— Qui és l'autor?

— Jo.

EL PASSEIG DE GRACIA, A MADRID

Les obres del «Cinc d'Oros» han intrigat tots els barcelonins. Tothom sap que hi ha l'acord de fer-hi un jardí, però els rumors que han circulat sobre àquest jardí han donat lloc a fantasies. Més fantàstica, però, serà la realitat. MIRADOR *l'ha descoberta molt lluny del Cinc d'Oros, a la Guindalera de Madrid, on viu ara l'escultor català Borrell Nicolau amb les divinitats que decoraràn aquell lloc del Passeig de Gràcia.*

Heus-el aquí, treballador i solitari; ple d'entusiasme i sotmès a la voluntària disciplina d'una freturosa idealitat. Heus-el aquí acomplint serenament i noble la tasca encomanada.

En Borrell Nicolau, que — per si no ho sabíeu — s'ha instal·lat a Madrid definitivament (fins on el concepte *definitiu* té amplària en el concepte humà i artista), està treballant, de faisó ardida i serena, en l'obra que per a ornamentació estatuària i edilícia del Passeig de Gràcia li fou encarregada, en col·laboració amb En Rubió, per l'alcalde de Barcelona.

Així, s'està ara produint el fet un xic excepcional i ple de suggestions que en un dels barris extrems de Madrid — a prop de la Guindalera, si són servits — s'estigui pastant i enmotllant una de les coses més belles de la gran Barcelona futura.

«Una de les coses més belles...» Potser semblarà que hem arriscat massa aviat una afirmació massa contundent.

Però, hem vist les estàtues que té ja a punt d'ésser enllestides, en la nua severitat del taller, el jove esultor. I, àdhuc reservant expressament totes les sorpreses que pot oferir, un cop realitzat, el conjunt, ens cal confessar per do mirífic d'aquella ca-

SELENE *(en vies d'execució)*

pacitat d'emoció que sortosament estem segurs de posseir, que són d'una pura bellesa plena de vigoria i de gràcia. La severitat del cànon clàssic està com rejovenida i abrivada per l'ardidesa d'un concepte modern reeixit a maduritat... Selene, corferida i astorada per l'arribada d'Hèlios, les nimfes desvetllades de la dolça somnolència per l'àgil escomesa matinera de Diana caçadora, tenen en la plasticitat de llurs actituts i en la noblesa del seu art, un autèntic segell escultòric.

El conjunt ideat pels senyors Rubió i Borrell Nicolau, deixats en ampla llibertat per un alcalde que, sens dubte, per allò que «no hi ha mal que per bé no vingui», ha volgut que hi hagués, junt a l'afer de la Plaça de Catalunya, el del Passeig de Gràcia, és d'una gran simplicitat. Comprèn la part de Passeig de Gràcia que s'estén des de la placeta anomenada del *cinc d'oros* fins a l'entrada del Carrer Gran de Gràcia (retolat de Salmeron per mor d'aquella xamosa habitud de quedar mig bé sense amoïnar-se massa que és una de les *gràcies* de Barcelona). Situat en aquest darrer indret i de cara al mar hi haurà el grup central i més important. Selene, deessa de la nit, es retira en la seva carroça al moment en què arriba, en el seu carro, Hèlios triomfador. És l'hora vagarosa de l'alba, i entremig de Selene i Hèlios, Minerva, la deessa sapient, sorgeix, en l'avinentesa propícia, tota de marbre blanc, que destacarà del bronze dels grups laterals, esvelta, íntegra, simple i radiosa, presidint així, per dictamen d'art, tota la trafegosa dèria de la ciutat activa.

Partint d'aquest agrupament central i ocupant la part del mig del carrer, s'estendrà fins al *cinc d'oros* un jardí — projectat per En Rubió — i en ell, responent en la col·laboració, no pas a llei de simetria, sinó a norma de ritme i a exigència d'harmonia, hi haurà, en bella realitat idealitzada, una mena de plàstica i blanca representació d'una matinal cacera de Diana.

La deesa caçadora presidirà, blanca en marbre i en evocació, l'escampadissa de les estàtues, representacions animalistes i mitològiques. Entorn, però, segons aquella norma suara al·ludida que trenqui tota igualtat freda i com de museu, cercant una natural agrupació, sorpresa en la vitalitat més

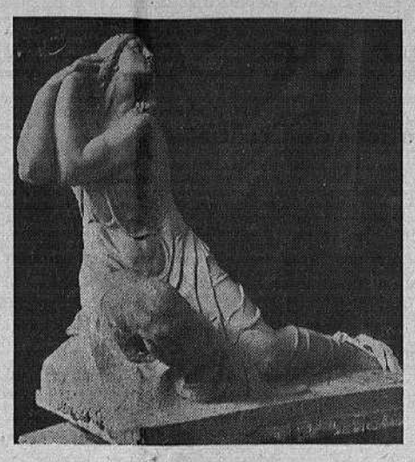

NIMFA, DESVETLLANT-SE
(en vies d'execució)

pura, s'estendran les estàtues de les nimfes desvetllades a l'alba per l'ardidesa cinegètica de la Diana vehement i fins cérvoles i cérbols, ferits o expectants. Volen els artistes disposar la total agrupació de manera que el conjunt no sembli, arrenglerat i rígid, exhibició freda. Desitgen que un ritme vital i estètic doni vigoria, gràcia, realitat i bellesa.

Aquesta magna obra, que donarà al Passeig de Gràcia una fesomía distinta, s'està ja realitzant per a ésser inaugurada en temps inicial de l'Exposició.

En Borrell, que treballa amb infadigable i inexhaurible entusiasme, té ja acabades algunes de les divuit escultures que exigeix el conjunt ideat per En Rubió i ell.

En donar als llegidors un avenç del que serà la nova urbanització estètica del Passeig de Gràcia, ens cap la satisfacció de dir que, judicant pel que hi ha fet, serà una bella i considerable obra.

Quelcom així com si el *cinc d'oros* vingués a ésser, en el joc de cartes de Barcelona, la *manilla*.

R. M.

Aquest número ha passat per la censura

L'APERITIU

L'invent millor que pot fer un home en els temps que correm és treure suc a les hores, fins a aquella que se'n diu "una hora tonta". Vull dir que l'"hora tonta" l'hem d'oblidar i aquest és tot el suc que en podem treure. El que pateix massa per una hora tonta que hagi tingut, no sabrà mai apreciar totes les hores bones que li caiguin al cor.

Cadascú segons el seu ofici té les seves hores particulars, amb un color especial, amb un gust determinat; això, a més a més de l'ofici, depèn de la persona. Hi ha metge molt important que la mateixa grisa transcendència dóna a l'hora de la consulta, com a l'hora del passeig, com a l'hora de l'amor. Aquest metge, amb tota la seva importància, serà un desgraciat.

En el nostre horari hi ha hores que són positivament desagradables per tots. Per exemple l'hora de llevar-se. El que digui que l'hora de llevar-se resulta una gran hora és que és un fals. Ara, que aquell que se la pren tràgicament, és un equivocat. Aquesta és una hora que tots l'hem de passar i la passem com la mateixa hora de la mort.

En canvi l'hora d'anar a dormir, tant pels solters com pels casats, té mil gustos; ja sé que algun casat m'insultarà davant d'aquesta afirmació, però és que el món és ple d'incomprensius.

La gent que fem vida d'americans, barret fort o barret fluix, a més a més de les hores pròpies del nostre ofici, tenim unes hores que són iguals per a tots, iguals des d'un punt de vista extern, s'entén. Per exemple, les hores de menjar, l'hora del cafè, de l'aperitiu, de la penya seca, o de la penya amb una mica d'aliment pels que viuen a règim o tenen més gana que els altres, l'hora de cabaret, de cinema, de teatre o de concert, i la darrera hora si es vol líquida, si es vol musical, velada de fum, confidencial, estrident.

En els temps anteriors als nostres temps, l'hora del cafè i de la penya del cafè era l'hora màxima de l'home civilitzat; l'hora espiritual, lliure, pirotècnica per excel·lència. Avui dia aquesta hora potser s'ha diluït una mica, ha perdut un punt de congestió, perquè han sortit altres hores que li han vingut a segar l'herba sota els peus.

Jo em guardaré prou de dir mal d'aquest moment social produït al volt de tres elements tan vius com són "cafè, copa i puro", aquestes tres coses que són una sola cosa i que jo proposaria que s'escrivissin així, en una sola paraula: "cafècopaipuro". Aquest mot sembla el cognom d'una poetessa peruana, sembla també que designi una divinitat terrible, sanguinària, completament oceànica. Sembli el que sembli, no es pot negar que com a paraula fa un gran efecte i escau a la importància del que vol significar, perquè la persona que no hagi filtrat la meravellosa essència del cafè, la copa i el puro es pot dir que el seu pas per la vida ha estat inútil.

Ara bé, fixem-nos una mica en aquesta hora transcendental del cafè. Primer de tot de tan sòlida que és no admet gaire fantasia i no és invitadora del dubte. El cafè homogeni omple totes les tasses, la copa pot ser de dues, tres, quatre menes a tot estirar; el puro, pels que tenim una certa posició, acostuma ser d'anella. Hi ha qui s'acontenta amb una "Fària", amb una "porra" de les velles, amb un vulgar puro de ral i els sublims gustadors encenen cinquanta quatre vegades el mateix escanyapits.

Aquestes coses, doncs, podrem dir que tenen una coloració solemne, de caoba o de noguera de taula de ministre. Són denses i pesen, com pesa el cos i l'ànima dels que acaben de dinar, i les idees surten amb una certa estridència, un relatiu esforç de part enmig de la turbulència sorda de la digestió. Es una hora tant per l'abdomen com pel cervell. Els senyors que tenen una gran panxa són els refinats de l'hora del cafè; sembla que és expressament per ells que s'ha fet.

Les converses de l'hora del cafè s'acostumen a allargassar, els temes es gronxen, van de cervell a cervell i topen les opinions, amb una mena de dialèctica fofa i humida. L'hora del cafè té un cantó trist, que és la necessitat de deixar-la. L'home sap que no pot entretenir-se massa, que l'espera el despatx, l'amor o una mandra buida, insaciable. Aquesta recança és "l'ai al cor" de l'hora del cafè; moltes converses en aquest moment són excessivament dramàtiques o excessivament sensuals. La ferocitat humana és també en aquesta hora quan acostuma a obrir totes les aixetes. Per això els insults més trepidants, les delacions més corrosives s'acostumen a dir amb un acompanyament de culleretes o xuclant un terrosset de sucre.

Davant d'aquesta hora tan necessària per al govern dels pobles i per a la procreació, hi ha una altra hora més moderna, més lleugera, més d'"estranquis", i més transparent: és l'hora de l'aperitiu.

Aquesta hora, tant si és al migdia com al vespre, i especialment però al vespre, té un cert aire d'alliberació, i d'alegria com a conseqüència. L'home ha plegat el treball, ha finit una aventura complicada, ha posat un punt a la mandra, a l'odi, al desinflament escèptic. L'home estira les cames, olora l'aire. Un aire de gasolina, de mitges de seda i de paper de periòdic. Es l'aire més civilitzat que es porta.

L'aperitiu pot ser en el bar tancat o en la terrassa lliure. L'ànima davant de l'aperitiu sent un oasi entre la feina del dia i la feina de la nit que comença amb el sopar. La feina de la nit acostuma a ser més viva, més fina, més inhumana que la del dia, però sempre més selecta. Les coses que s'escriuen i es pensen a la nit moltes vegades van escotades i duen brillants com les senyores. De dia el pensament sua una mica com la pell, encara que sigui al pic de l'hivern.

En l'aperitiu es paladegen els projectes nocturns sense donar-los massa importància.

En l'aperitiu es recull l'extracte del dia, amb una malícia peculiar. Si l'aperitiu és a la terrassa, els ulls fan col·lecció d'ànimes, col·lecció de geps, col·lecció de bufandes. Si és en el bar, els ulls fan col·lecció de llavis de senyora, col·lecció de vermells de llavis i tot això és distret i profundament educatiu.

En l'aperitiu hi ha molta més inventiva que en el cafè; les cokteleres treballen com la imaginació d'un director de cinema. Les begudes d'adapten a tots els colors i els vasos a totes les formes.

En l'aperitiu hi ha una promiscuïtat de sexes però sense descomposar-se. Les converses són més vagues o més dinàmiques que a l'hora del cafè, però són tallades pel silenci; les idees i la manera de parlar adquireixen formes geomètriques de crestall que roden i no s'aturen. Hi ha l'aperitiu en companyia i soroll de daus, o de fulles de diari, o sospirs d'amor rentat amb aigua mineral. Hi ha l'aperitiu de l'home sol, del gustador perfecte, que va plorant llagrimetes invisibles davant d'un vas de "Picon" carregat, de color de sang de cavall o d'un "Pernod" de color de "Pernod". Aquests són els bons.

A l'hora de l'aperitiu coneixen les ànimes, la llista de les begudes consumides, és el termòmetre precís que marca entre la imbecilitat i la grandesa. Per la mena d'aperitiu, es coneix l'estat, les aficions, el temperament i la religió de la persona, se li coneix el grau d'artritisme i fins la gravetat de les seves tares més íntimes. En fi, en l'aperitiu hi ha uns reflexos tan ideals que sembla que les estrelles baixin una estoneta per jugar amb nosaltres, i ens saltin del nas al cor...

Em direu: a què ve tot això? Ve simplement que en una publicació com aquesta que tens als dits, estimat lector, jo veig en cada secció, en cada article, en cada títol, una referència a aquelles hores de què parlava. Déu faci que no hi vegi mai una "hora tonta!".

Doncs entre aquestes hores veig també l'hora del aperitiu, i demano que m'hi deixin ser, demano que entre les columnes de lletra impresa m'hi deixin posar la meva tauleta de terrassa o el meu tamboret de bar. Des d'aquest lloc farem el nostre aperitiu cada setmana, deixarem parlar als amics i a les amigues reals o imaginaris, entre els companys d'aperitiu hi haurà qui durà a la butxaca un llibre fresc, com un lluç acabat de pescar, qui hi durà un aparell de tortura, qui hi durà la camisa d'una dona... és igual, tot servirà per a la nostra conversa o per als nostres monòlegs. Tindrem diaris de darrera hora, revistes que facin bonic, si pot ser amb moltes fotografies de gossos i de mitges de seda. De tant en tant plorarem, parlarem dels antics i sobretot procurarem treure tot el suc de la nostra beguda i tot el suc de l'hora del aperitiu.

I per avui perdoneu, perquè el barman s'ha entretingut massa, encara no tenim les begudes a taula i els companys discuteixen al corredor, però estic veient que s'acaba l'hora que destinàvem pel primer aperitiu del MIRADOR.

JOSEP MARIA DE SAGARRA.

Una nit al Liceu

Vestits d'òpera, entrem al Liceu per la porta gran. Ens atansem al Tribunal instal·lat al bell mig del vestíbul, i un cop revisats els papers, un senyor molt amable ens franqueja el pas. Quan arribem a la sala, està fosca i sembla bastant plena. Fa una bella estona que ha començat l'espectacle. Parem atenció al que passa a l'escena i escoltem.

Pocs minuts després, baixa la cortina que tanca l'escenari. Dels pisos alts surten uns aplaudiments de comanda que semblen una ordre perquè es torni a aixecar el teló. N'aixequen un pedaç, tallat just per a donar sortida als artistes que avancen agafats de les mans com en un pas de farandola. Els aplaudiments es generalitzen mentre els actors fan grans salutacions amb cara somrient. Complert aquest ritu, la sala il·luminada pren l'aire d'una gran tertúlia.

Una part de la concurrència és la de totes les nits. La resta és la que es reuneix nit per altra. El brogit de les converses demostra que la gent es coneix.

Ens aixequem per a admirar les belleses barcelonines aplegades a la sala. Un esplèndid estol de dames i dàmiselles, magníficament abillades, posa alegria en el pati i ornament de glòria en la corba elegant de les llotges. El nostre veí, parlant amb un company seu italià, li diu amb sorna que les dames van magníficament desabillades. L'italià el mira amb un somriure de llàstima. En cap altre país no ha vist un públic femení més recatat i més honestament exhibit. L'observació de l'italià ens ha fet obrir els ulls. Les espatlles nues en el pati no passen de mitja dotzena i gairebé totes juguen pudorosament amb alguna «prenda» que sovint les abriga.

Els homes no formen un conjunt especialment brillant, però no queden malament. Els elegants desfilen pel passadís central pegant llambregades a dreta i esquerra fins arribar a la barana que tanca el clos de l'orquestra. En aquell lloc d'ostentació, els més modestos s'esmunyen per les portes laterals o se'n van en fila indiana pels passadissos dels costats a veure de prop, sense ésser gaire vistos, les belleses aposentades en les llotges dels patis. Els que estan segurs d'ells mateixos es recolzen a la barana, arreglen dissimuladament els plecs del frac o del smoking i s'encaren, plens de confiança, en el públic femení que els pot contemplar des de tots els indrets de la sala. Allí es preparen *flirts* innocents sense demà o es manté el caliu d'altres de més complicats que seran després la murmuració de la ciutat.

Nosaltres, amb un escamot dels modestos, sortim per a poder fumar. En els passadissos de fora trobem la gent reposada que discuteix negocis i els aficionats que parlen de música. A la penya dels professors de l'orquestra recollim al vol les converses clàssiques dels vells liceistes:

— Encara frueixo recordant En Rodil.

— Era bo. Però també deus recordar aquella *vendetta* d'En Maurel. *Vendeeeeeetta*!!

— Si ho recordo? Li havia fet repetir cada nit quatre vegades. I la Tetrazzini, què? Una tonteria de sopran. La gent d'ara no n'ha conegut d'artistes com aquells...

En pujar l'escala, topem amb un altre grup. Un home esprimatxat que fa poc era jove, parla amb grans gesticulacions, estrenyent un llibre sota el braç. Encara està indignat d'un Tristany de fa dos anys en el qual van mutilar uns compassos després del duo del segon acte. Aquells personatges que es queden set minuts plantats davant Tristrany ferit, només s'hi van estar dos minuts. Un sacrilegi.

Sortim a la porta del tercer pis, on pugen els «enterats». Des d'allí les dones s'admiren completes. Tota la figura, del cabell fins als peus, s'exhibeix amb generositat amable. La vista domina també els proscenis que són una cosa molt seriosa. Llevat dels dos del primer pis, que pertanyen a famílies conegudes, tots els altres són de vocals associats. Cada un d'ells és una Borsa de *potins*. El més aparatós és el de baix a la dreta. Els associats són uns senyors mudats que sembla que s'han posat a posta per a fer més goig que els altres. L'Ex-Perico Milà n'és sovint un bon ornament.

Però el de més moviment és el de l'esquerra del segon pis que apuntala Antoni Feliu. És el veritable MIRADOR del Liceu. En el primer entreacte no s'hi coneix ningú. Totes les figures desapareixen darrera una bateria de *besicles* que apunten a tots els llocs visibles de la sala. Apunten, però no disparen; millor diríem que xuclen. És l'hora de la collita. A través dels cristalls dels besicles, tota la sala penetra en la llotja. i allí deixa els temes per a la feina de la nit. En els altres entreactes els socis passen per la pedra tots els temes recollits: amor, finances, política; poques vegades música; alguns cops art de l'escola Marsans.

El segon timbre ens avisa que es va a rependre l'espectable. Entrem a la sala quan està altre cop a les fosques. Des que apaguen els llums fins que s'aixeca el teló la gent es dóna compte que el motiu de la reunió és sentir una òpera i en aquells moments en parla. Mentre, apoiats a una llotja del pati, fem pas a uns senyors que surten, sentim darrera nostre la veu d'una dama que sense voler escoltem.

— Vols dir que se'n diu *Les bodes de Figaro* d'aquesta òpera?

— Mira; aquí hi ha el programa.

— Doncs jo he llegit en el cartell de la porta que se'n diu *La Favorita*.

Era el cartell de l'endemà.

LES SELECCIONS

I

El més vell argument contra la democràcia és el de presentar-la com un règim en el qual la massa numèrica de la majoria inculta s'imposa a la minoria selecta. Aquest argument ha fet servei tant als partidaris del dret diví com als sostenidors de la teoria revolucionària de les «minories actives». A la força quantitativa del sufragi popular, s'ha oposat, abans i després de la Revolució francesa, la força qualitativa de les seleccions.

La polèmica sobre aquest punt ha estat molt llarga, i ens sembla que en l'aspecte doctrinal no queden gaires coses a dir. En el terreny dels fets, al contrari, la primera dècada de la postguerra ens ofereix lliçons interessantíssimes. Potser ja és hora de plantejar aquesta qüestió: ¿com es forma la selecció dirigent en els països on s'ha establert un règim antidemocràtic i antiliberal amb pretensions de superació del demo-liberalisme?

L'última brotada antidemocràtica a Europa començà a les darreries de l'any 1917, en apoderar-se del poder els bolxevistes, mitjançant un cop de força militar. D'aleshores ençà, per diverses causes d'ordre local i general ensems, d'altres països han entrat pel mateix camí, però més avant en un sentit reaccionari. El portell que els bolxevistes obriren per a fer la revolució social i política, ha donat pas, en altres llocs, a les forces socialment i políticament regressives.

El balanç antidemocràtic, per ara, és aquest: un règim d'esquerra social a Rússia i quatre o cinc règims de dreta social i política a la resta d'Europa. Fora de Rússia, tota l'empenta del corrent antidemocràtic s'exerceix en la direcció dretista. Maurras surt molt més beneficiat que Lenin d'aquest balanç de deu anys...

II

Fixem-nos en la influència que sobre la tria d'elements directors han exercit els moderns règims antidemocràtics. És a Rússia i a Itàlia on presenta més interès aquest examen.

Un fet es destaca en primer lloc: els homes més eminents dels dos règims, el soviètic i el feixista, estaven formats ja, com a polítics o com a homes d'acció, abans de l'adveniment dels règims respectius. Entre els homes de formació més recent no ha aparegut per ara cap figura que tingui l'aire d'arribar a l'alçada d'un Lenin o un Trotski, d'un Mussolini o un Federzoni, ni tan sols a una alçada que s'acosti a la d'aquests.

La llunyania i l'escassedat d'informació fan difícil de tenir una idea justa sobre la composició de les noves promocions de dirigents soviètics. Menys difícil és de jutjar la vàlua de les noves promocions de dirigents feixistes, i és innegable que, intellectualment, la selecció que s'ha format és ben mediocre. Una de les tragèdies de Mussolini és la de no poder comptar amb un conjunt de collaboradors de primer rengle. El fet d'haver agabellat el *Duce* tants de ministeris i tantes funcions és degut, més encara que al seu caràcter absorbent, a la dificultat per a trobar homes suficientment dotats.

I aquesta dificultat no es limita al camp governamental i administratiu. Fa poc temps que un diari italià demanava la *feixització* completa de la Universitat, «encara que se'n ressenti durant algunes generacions el nivell de la cultura italiana». La selecció intellectual d'Itàlia, en la seva gran majoria, no és addicta al feixisme, i aquest no ha pogut crear una selecció pròpia per a les funcions universitàries i culturals. Els personatges del Gran Consell Feixista tampoc són el fruit d'una selecció intellectual o moral. Els qui afirmen que la democràcia és el govern dels mediocres, poden comparar els actuals elencs polítics d'Itàlia amb els de França, Anglaterra o Alemanya. I això que l'absència de control i d'oposició afavoreix l'èxit personal de les figures directives més destacades.

Un dels gran problemes de la democràcia és, sens dubte, la formació de les seleccions. No és veritat que democràcia i selecció siguin incompatibles o difícilment conciliables. Tot règim de govern, tota organització social implica l'existència d'una selecció. Dins la democràcia, el treball de seleccionar els homes es fa en virtut d'una mena d'automatisme que proporciona les màximes possibilitats de justícia. El garbell democràtic no és perfecte; però ofereix un mínimum de garantia i sobretot ofereix els mitjans de corregir més o menys alguns defectes. Les seves malles són sovint desiguals; però no apareixen esbotzades, d'un costat, per l'acció d'eines contundents, i obturades, d'un altre costat, amb taps de matèria dura.

III

L'automatisme seleccionador de la democràcia funciona, no sols en el conjunt del poble, sinó dins els partits. Un partit polític democràtic és sempre dirigit per una selecció dels seus components. Robert Michels, en el seu llibre *El partit polític en la democràcia moderna,* ha mostrat el mecanisme intern dels partits. Michels actuà molt de temps en el partit socialista alemany, i ha pogut tractar aquest tema amb una perfecta coneixença. El mecanisme democràtic i especialment el dels partits presenta sovint irregularitats i vicis. Però els òrgans de selecció hi actuen, a despit d'ésser contrariats de vegades en llur acció per les forces tèrboles. Dins cada partit governa una oligarquia, i això té al capdavall, al costat d'alguns inconvenients, grans avantatges.

El nombre, la massa, en la democràcia moderna és un control i no pas un guia. I aquesta oligarquia no actua dins un clos inaccessible, sinó en un estatge obert a tots els mèrits i a totes les ambicions. Les sotragades i alts-i-baixos dels partits contribueixen a depurar-los, a establir llurs seleccions. En aquest sentit, les desfetes i les adversitats tenen una relativa compensació en la feina depuradora que es realitza d'una manera espontània. Les victòries electorals i la conquesta de les corporacions i del govern aboquen damunt els partits molts elements impurs. «*E comune destino di tutti i partiti vittoriosi* — escriu Gaietano Mosca — *di attirare a se tutti i caratteri più bassi.*» El règim democràtic, amb les seves freqüents oscillacions polítiques, proporciona als partits el contraverí d'aquestes autointoxicacions perilloses i contribueix a seleccionar, en el doble aspecte intellectual i moral, els homes dirigents.

A. ROVIRA I VIRGILI

L'aniversari de Blasco Ibàñez

La peregrinació de valencians a Menton amb motiu de l'aniversari de la mort de Blasco Ibàñez, ha constituït una imponent manifestació del culte que es professa a València al gran novellista.

El dia de l'aniversari, els amics de Blasco varen visitar «Fontana Rosa», la finca on va morir Blasco i on havia escrit les seves darreres obres, dipositant flors sobre la tomba. Abans d'empendre el viatge de retorn els valencians visitaren la tomba d'un altre gran desterrat, Giovani Amendola, la qual cosa ha constituït un acte delicat de fraternitat mediterrània, simbolisme sobre el qual cal insistir.

Menton, a tres cents metres de la frontera italiana, és una ciutat clara i alegre, plena, per curiosa coincidència, de records valencians. Menton era en el segle xv una espècie d'estació marítima dels Borgia, i en les esglésies de la part vella de la ciutat es troben encara imatges de sants valencians, donació d'aquella família de papes i d'altra gent menys recomanable. Alguns carrers de Menton tenen un aspecte típicament valencià. Blasco Ibàñez s'hi passejava sovint i per aquests carrers va ésser conduït el seu cadàver ara fa un any, camí del cementiri dalt de la muntanya que domina la ciutat.

Per un valencià, Menton, vist des del mar, sembla una nau que avança cap a València carregada de records i de relíquies. Aquesta imatge tindrà algun dia realitat. Els valencians no perden l'esperança d'endur-se'n a la seva terra el cadàver de l'autor de *Mare Nostrum* quan el desig de Blasco pugui complir-se. Pensen portar-lo per mar, en una expedició de barques de vela, com homenatge al novellista del mar.

* * *

Blasco Ibàñez era l'únic novellista de la nostra època que havia adquirit fama universal. Els crítics espanyols no li havien concedit gaire importància fins fa poc. Les seves novelles regionals, que avui es consideren les millors, a penes foren comentades quan la seva aparició. *La Barraca,* que és un veritable poema, fou publicat en una modesta edició de 800 exemplars que va tardar molt de temps a vendre's, i ningú no en va parlar. Els crítics trobaven que Blasco tenia un estil incorrecte.

Aquesta observació a ell li feia molta gràcia.

No sé pas què vol dir estil incorrecte. Hi ha qui té estil i hi ha qui no en té. Però des del moment en què un escriptor té un estil, aquest és perfectament correcte per ell. No en pot tenir d'altre. És la seva personalitat.

Altres crítics censuraven els gallicismes de què usava en la seva prosa. Ben estudiats, es veu que aquests gallicismes no són més que valencianismes. I consti que Blasco no parlava gairebé mai en valencià. Però conservava en la conversa alguns girs d'aquesta llengua, així com l'entonació. Quan Duran i Tortajada va traduir al català dues de les seves novelles, alguns crítics catalans van trobar a la prosa de Blasco un nou encant, com si s'hagués reintegrat a la seva llengua original. Aquesta observació va estranyar molt a Blasco, que no havia mai pensat en això.

El cert és que Blasco Ibàñez no era un purista en cap idioma. Concedia al llenguatge la importància que en un viatge té el vehicle. El seu interès estava posat en el paisatge, en l'espectacle immens que s'oferia als seus ulls i que després descrivia amb exaltacions sensuals. O, dit amb més exactitud: el llenguatge per ell era el vidre que permet contemplar aquell espectacle. Cuidava tan sols que fos clar, evitant els arabescos que entorpeixen la visió.

* * *

Coneixia molt bé el francès, per bé que el parlava amb un accent que el delatava. Fa quatre anys, en un banquet que li van oferir diversos periodistes i literats de París, va fer un discurs emocionant recordant la seva vida de periodista revolucionari i pobre. Hi havia tanta vida en les seves paraules i tanta expressió en aquell francès bàrbar, que quan a continuació fou invitat a parlar l'exquisit escriptor Jean Giraudoux per fer el resum dels discursos, aquest es va excusar dient amb una sinceritat que excloïa tota ironia:

— Després de les paraules de Blasco Ibàñez dites en un mal francès, ningú no pot ja interessar l'assistència per molt correcte que sigui el francès que parli. El seu francès és vida. El nostre seria pura literatura.

* * *

Aquesta força, aquesta vitalitat misteriosa, era l'ànima del seu estil i el que permetia que les seves obres resistissin totes les traduccions. La seva despreocupació en aquest aspecte era absoluta. Algunes vegades havia permès als seus traductors exòtics que traduïssin, no de la llengua original, sinó del francès o de qualsevol altre idioma en què estigués publicat el llibre. I a través d'aquesta doble traducció, la seva obra literària conservava tot el seu encant i tota la seva força. De l'anglès — o més exactament de l'americà — es van traduir algunes de les seves novelles al japonès. Altres directament del castellà. I del francès es feren les primeres traduccions al rus.

Per cert, que els soviets han completat l'edició russa de les seves obres completes, de les quals existien abans de la guerra tres col·leccions, afegint-hi les seves novelles més recents. Segons les últimes estadístiques de les biblioteques soviètiques, Blasco Ibàñez és l'autor estranger més llegit. En aquest ordre ve després Tolstoi i abans que Maupassant.

* * *

Però tornem al seu estil. Se l'ha comparat sovint amb Zola per coincidència d'escola literària. Seria més just, de totes maneres, comparar-lo amb Balzac, a qui els crítics van trobar també un escriptor incorrecte. Hi havia molts punts de contacte, literari i humà, entre els dos escriptors, i en els seus últims mesos de vida, Blasco tenia i tot una semblança física amb Balzac. La seva imaginació, el seu temperament, la seva inclinació pel grandiós era purament balzacià. Blasco va ésser, en la seva vida, un Balzac que havia realitzat els seus somnis.

Però Blasco i Balzac haurien discrepat en les seves idees polítiques. Blasco era un romàntic, un cabdill del 93. Alguns episodis de la seva vida d'agitador semblen estampes de la Revolució francesa. Aquesta activitat era com un complement del seu art, del seu temperament d'escriptor. En aquest aspecte, la gran adoració de Blasco Ibàñez era Víctor Hugo i les últimes pàgines que va escriure varen ésser per retreli homenatge.

Nosaltres dediquem aquests records a l'inoblidable escriptor en complir-se el primer aniversari de la seva mort, una de les més cruels sofertes en aquest temps. L'obra de Blasco Ibàñez; malauradament, va quedar sense acabar.

C. R.

París, gener de 1929.

POLÉMICA LITERARIA

Avant i enrera

Termes invertits

Ja que altre cosa no, juguem — i amb quin daler! — a plet... a plet literari. Sembla que hagi passat alguna gran figura o que s'escaigui d'haver succeït un gran esdeveniment. En el fons, però, son baralles de portal. Simptomàtiques, no obstant, i saboroses.

És innegable que hi ha en l'actualitat de la literatura espanyola, un afany de renovació; un nucli, una minoria d'avantguardistes que s'esmercen a donar a l'expressió, al sentiment, a la imatge una novetat inèdita. Tots els *ismes* i tots els *istes* han fet fallida davant un nou criteri que té en la totalitat de les renunciacions, la seva afirmació. Ardidament, en totes les arts belles, intel·ligències joves — que fan da la ingenuïtat, saviesa — reixen a fer realitat el concepte fantasmal de *vanguàrdia*. Poc a poc, entre el menyspreu dels fossilitzats, la curiositat dels *moltíssims* com diria Papini i l'interès dels intel·ligents, el grup audaciós dels innovadors s'ha fet notar i àdhuc, amb un criteri eclèctic, no del tot innocent, alguns d'ells, en la nova topografia ideal que pretenen d'imposar, han encertat a dibuixar el camí que condueix, no massa arbitràriament, a l'armari del pa.

Tàcitament, com qui no vol la cosa, *els altres* han fet sempre una mena de pinya — estreta, hermètica — de defensa. Contra les estranyeses d'avantguarda han estat disparats xistos com projectils, sagetes satíriques que, contràriament a aquelles sagetes de fusta, amb tanta gràcia avantguardista i tanta vigoria d'encert imaginades per l'Esclasans, no han reeixit precisament a enlairar-se, dretes i segures, per la blavor del cel.

I una d'aquestes sagetes, aurificada per la matèria, emmentzinada per la gràcia, ha provocat suara la *conflagració*.

* * *

Però, si entorn de l'incident hem de fer un xic de periodisme — que al cap i a la fi, ultra éser divertit, és el comble de l'*avantguardisme* — cal que, sense relliscar, expliquem els antecedents.

L'ambient és ben conegut. Exacerbació d'un cert *snobisme* que té l'agrapicantor de la novetat. I en contra una certa revifalla clàssica. Atac dels nous a les posicions ben proveïdes. Defensa dels vells en les posicions.

I un moment, a les fronteres, les grans confusions. Ni són joves tots els nous; ni nous tots els joves; ni tan sols els vells volen ésser-ho tots.

Com responent a una inevitable necessitat de *separació,* com en una freturança d'ideal geografia, de sobte ço que es deia a cau d'orella, en la xiroia animació de les tertúlies hostils, és llençat a plena veu i a plena llum, durant les mils irisacions de la claror en el reflexos del cristall i del vi, a les acaballes d'un dinar.

I cal fer esment que fou dit en son lloc. En un banquet a un jove — Montero Alonso — que no és *nou* — per un escriptor brillant — García Sanchiz — que no és jove ni vell (sospito que *vell* no ho serà mai) i que àdhuc no essent de l'avantguarda no serà mai dels de la reraguarda i replicat por un altre escriptor brillant — Gómez de la Serna — sempre a cavall del temps, de l'edat i de les modes literàries.

Però l'assaig de separació que volgué fer En García Sanchiz tenia, es diu, una arrel no literària. La tara que assenyalà als innovadors res no tenia a veure en pura valorització estètica. Pel demés, com a oportunitat... caldria parlar-ne, afegeixen altres.

Diguem-ho d'un cop: creuen molts que l'acusació de poca masculinitat personal, tot i no tenir ni haver tingut mai res a veure amb el valor de l'obra literària, no és tara que pugui distingir i caracteritzar els avantguardistes, a la defensa dels quals sortí ardidament En Ramon Gómez de la Serna.

* * *

Salta a la vista la incongruència de la polèmica que, després, ja del tot desviada del punt de vista en què s'ha situat, amb precisions ben marcades. En García Sanchiz, s'ha encès entorn d'aquest fet. S'han barrejat termes imbarrejables; i masculinitat... i l'altre; joventut i avantguarda i rutina i vellúria i innovació tot es barreja i lliga, en una incongruència que fa feredat, en els moments en què, com a suprema argumentació a favor i en contra, assistim a la *conversió* de l'Alvar de Retana, a l'apoteosi d'En Benavente, a la publicació en castellà de la *Vida y Confesiones de Oscar Wilde,* a l'estrena en el *Caracol* d'una obra del *museu secret* d'En Rivas Cherif, a l'èxit de la novella *El Angel de Sodoma* de l'Hernàndez Catà i a l'actuació, segons diuen brillant, d'algunes senyores a l'Assemblea Nacional i a l'elogi de certs espectacles alegres que, en ésser poc menys que declarats oficials, han esdevingut el comble avantguardista de la reraguarda.

Mentrestant, està clar que la literatura no té res a veure amb tot això. Però, qualsevol observador serè i divertit (i en aquest cas la diversió és el màxim de la serenitat) pot palesament donar-se compte de dues coses:

a) — No hi ha manera d'establir una línia divisòria.

b) — És, per tant, perillós i arriscat pretendre assenyalar fronteres, mentre els termes no estiguin més definits. Avant i enrera, no volen encara dir res en concret, literàriament parlant. I en ço que fa referència a l'altre aspecte, el crit «Visca la dona» que llençà l'Insúa, ningú no l'ha protestat.

Ara cal témer que les confusions segueixin i donin avinentesa a greus malentesos literaris. Tampoc serà mai veritat que joventut i novetat i avantguarda siguin sinònims. Ni que la joventut i la vellesa siguin, per elles mateixes, cap raò. I si no, que ho preguntin a l'*Azorín*.

* * *

Tot plegat — fins ara — res de particular si no és el palesament d'una actualitat que, amb tot i el perill d'una decadència, potser és de transició.

Ah! I l'oportunitat que alguns diaris tinguin amb aquest motiu — cartes, intervius, opinions, etc. — originals gratuits cada dia.

Això em recorda una resposta que el gran Juli Camba donà en certa ocasió a un periodista — En Gómez Hidalgo, si no recordo malament — que, amb vistes al públic, li preguntà: «Com va guanyar la primera pesseta?» «No recordo — digué En Camba —, però segurament no fou contestant enquestes».

RAFAEL MARQUINA

Madrid, gener de 1929.

FINESTRA OBERTA

El Matí i el moment actual

Hom no pot negar que els d'*El Matí* han sabut escollir el moment propici per a l'aparició de llur diari — si és que arriba a sortir —. Després de tant parlar-ne i de preparar amb un «bluff» molt ben organitzat — la mà d'En Junoy, a la fi — la publicació de la fulla catòlica, han trobat el punt dolç. Tot són encerts en aquesta gent! Com no podia ésser altrament tractant-se de persones de tan bon consell, sense comptar-hi l'ajut de la Providència, que, ara o mai, no podia mancar de manifestar-se en una obra d'aquesta naturalesa.

Caldrà dir en què fonamento l'elogi d'aquesta oportunitat editorial? No, segurament. Els nostres lectors, amb la perspicàcia aguda i desperta que avui és necessària per a interpretar lectures un xic fora dels carrils normals, ho hauran endevinat. I si no ho han endevinat, és que viuen fora del nostre temps i en una altra latitud geogràfica.

Ho tractarem de dir, de totes maneres, encara que només sigui per a donar a aquest article hebdomadari les honorables dimensions que li escauen.

L'encert i la feliç coincidència provenen dels esdeveniments que ens han portat aquestes festes de Nadal y Cap d'any, procedents de l'altra banda de la Mediterrània en direcció al més prop Orient. Si no anem errats, la plataforma catòlico-pairal dels «matiners» serà molt difícil de realitzar damunt les planes del nou diari, encara que les persones que hi han d'escriure fossin menys massisses i més àgils del que són. Els barons d'*El Matí* tindran feina llarga i de mal fer a compaginar els dos deures, a realitzar les dues aspiracions que, en feliç maridatge — passeu-me la figura — venien a representar el programa matinal.

Sospitem que tant de mal fer serà aquesta feina, que no la faran tampoc. O, en el millor dels casos, que faran la primera, la catòlica, en la bona companyonia de la quasi totalitat dels diaris barcelonins, d'una i altra llengua, tots, gràcies a Déu, ortodoxos dels més purs. És a dir, que allò del «maridatge» no arribarà a fi de bé, que no passarà de projecte.

I no pot ésser d'altra manera. Certes missions demanen independències espirituals. Si l'Acció Francesa aguanta el punt, és justament perquè hi ha en els seus directors aquestes independències. Tant com hom cregui en la «moralitat» de certes forces morals, no hi ha independència. Si hom és prou orb o prou mal informat per a no veure que ara i abans aquests poders morals s'han agenollat davant els poders temporals que han pegat fort, no es pot tenir la pretensió d'empendre missions terrals.

Fet i fet, de tot això, hom en pot treure un ensenyament, que ja va descobrir fa dies *La Nau*: la necessitat de separar les Esglésies de l'Estat. ¿Serà veritat que haurem de cercar remeis en la vella ideologia liberal de fa seixanta anys, de la qual una moda catalana de l'escola realista de la Lliga ens volia fer apartar, entre blasmes i acusacions de cosa vella, caduca i superada?

X. X.

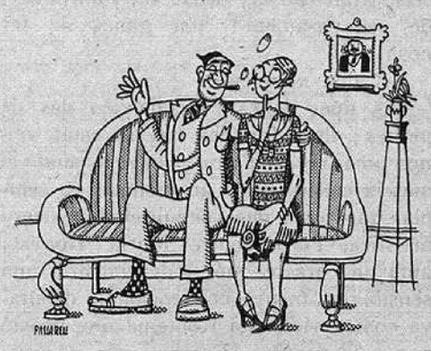

— M'estimaràs sempre?
— Sempre.
— Fins quan serem casats?
— És clar. Justament les casades són la meva especialitat.

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ
CASA FUNDADA L'ANY 1850
Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657. - BARCELONA

"E PERICOLOSO SPORGERSI"

Conte inèdit de CARLES SOLDEVILA

—Quina sorpresa tan estupenda! No t'esperava pas...

—Doncs, sóc aquí...

Maria s'havia després de l'abraçada i, tot parlant, es llevava l'abric, els guants, el capell. S'acostava a una vella cornucòpia entelada pels anys, tractava de veure-s'hi, però de seguida hi renunciava. Aleshores extreia el mirallet de la bossa i es donava un cop de pinta als cabells per a collocar-los en ordre i amb el dit xic, tot fent un gest ple d'estil, llevava la imperceptible brossa que forma el *carmí* i la pols del carrer a les junctures dels llavis.

Carme, la seva amiga, l'esguardava amb un interès germanívol. La presència de Maria, si no es pot dir que la rejovenís, perquè encara no havia girat el cap de la trentena, és ben segur que la reintroduïa en una atmosfera animada i vivificant.

—I com has vingut tan de pressa? Ahir eres a Sevilla... Precisament, amb En Ramon vàrem llegir el telegrama que parlava del teu concert... Un èxit, no?

—Sí; complet, magnífic... Bona gent, els sevillans... Entenen de música...

—I de dones?...—insinuava Carme tot fent l'ullet.

—També, també. L'èxit personal no ha estat inferior a l'artístic...—I Maria acompanyava amb una rialla tota melodiosa aquesta declaració on la ironia no era prou forta per mossegar la vanitat.

—Però, escolta: encara no m'expliques com és que si ahir eres a Sevilla, avui ets a Barcelona.

—L'avió, criatura!... Tres hores Sevilla-Madrid; quatre hores Madrid-Barcelona... Som o no som del nostre temps?

—Ai, Déu me'n guard!... No t'has marejat?

—En el primer trajecte, no. Però en el segon, quan ja volàvem més ençà de l'Ebre, no m'he trobat massa bé... En fi, ja està passat. Ahir, en acabar un sopar íntim que em varen oferir...

—Apa...

—Sí; un sopar íntim, però de cinquanta coberts, no et pensis... No et dic que ha estat un èxit?... Doncs sí; en acabar el banquet, mentre tothom em volia combinar excursions interessants i visites curioses, vaig sentir la pruïja irresistible de venir a dinar amb vosaltres, tal com us ho havia promès... Una fantasia! Què hi vols fer?

—Una fantasia digna de tu... En Ramon n'estarà contentíssim!

—Vols dir? Tot venint pensava: «que n'ets de beneita! La Carme i En Ramon celebraran tan bé, sense tu, l'aniversari del seu casament! Són ganes de fer nosa...»

—Calla, ximpleta...

Les dues dones es coneixien des de petites; llurs famílies havien estat veïnes una colla d'anys; havien anat al mateix collegi i fins un moment va semblar que totes dues seguirien la carrera artística. Però mentre Maria Dunyac, amb un caràcter més independent i una sensibilitat menys convencional, debutava com a violinista i obtenia una pensió per a Brusselles, Carme, més poruga, menys ambiciosa, entrava «en relacions» amb un advocat jove, fill únic d'un advocat vell i ric. Aquesta bifurcació les havia separat, però no havia refredat gens llur amistat. A partir d'aquell instant, Carme i Maria es varen mirar amb una interminable curiositat, com si la vida de l'una fos en certa manera un experiment propi realitzat en un altre camp. Carme, quan coneixia les vicissituds de l'existència de la seva amiga, emancipada si us plau per força de la tutela familiar, viatjant d'un cantó a l'altre, afalagada, festejada, aplaudida, se solia dir: «Vet ací què hauria estat la meva vida si jo hagués arribat a seguir la meva vocació amb la mateixa embranzida que la Maria.»

I Maria, per la seva part, no evocava un sol cop la llar burgesa de Carme (aquella pau densa, embuatada, que sembla capaç d'esmortir fins els pitjors desastres!) sense rondinar: «Vet ací com hauria pogut viure si hagués renunciat al meu art.»

Per això cada vegada que Maria tornava a Barcelona després de voltar per Europa, cuitava a trucar a la porta de Carme. Totes dues s'agafaven de bracet, com a enamorats, i anaven d'un cantó a l'altre amb un arrauxament de collegiales.

—Me n'hauré de sentir gelós!—havia dit més d'una vegada el marit de Carme, tot assegurant els vidres davant els seus ulls, uns ulls ingenus, blaus i miops.

Però se'n sentia més aviat cofoi. Maria Dunyac era una amistat recercada i decorativa. El seu nom, encara en plena ascensió, tenia ja aquell dring que fa girar el cap al transeünt distret i que posa un somriure de complicitat en els llavis del botiguer que pren nota d'una comanda.

Al costat d'aquesta sensació de notorietat, ¿quina importància calia concedir a les quatre anècdotes que circulaven per Barcelona sobre possibles desviacions de conducta, sobre certes privadeses de Maria Dunyac amb un tenor d'òpera vienès o amb un compositor parisenc? Bah! Maria era una gran artista, plena encara d'avenir... El pavelló més gentil i més brillant flotava, doncs, damunt els seus actes i els conferia una siguificança completament a part.

Altrament, Maria Dunyac era bella. No precisament perfecta, puix que el seu nas no entrava dins el cànon grec i la seva boca pecava de gran, però tot ella era plena d'una gràcia vital que circulava per tots els seus moviments i els encomanava un encís irresistible. Tenia, sobretot, una bellesa escènica. Tothom recordava amb delícia el seu darrer concert a l'Orfeó, amb l'Orquestra Pau Casals. ¿Com assenyalar on havia acabat l'èxit de l'artista i on havia començat l'èxit de la dona? La seva figura, dins un vestit d'or vermellós, escotat de dalt, cenyit del mig i esbarjós de la part baixa, sorgia com una flama entre els smokings negres i les piteres blanques dels músics. Com s'agitava la flama femenina sota les ventades de l'*andante*! Amb quina picardia es gronxava en l'*allegretto*! Com semblava defallir en la solemnitat de l'*adagio*!

Tota la quincalla del Palau de la Música, tota la ceràmica multicolor, tots els arbres, tots els cavalls, les llances i les walkíries, havien desaparegut durant aquell concert inoblidable. Els ulls, una mica entelats per l'emoció auditiva, sols veien aquella meravellosa flama que haurien volgut inextingible.

Sí. Maria Dunyac era, a més a més d'una gran artista, una galant dona.

—Maria!

—Què?

—Has estat de desgràcia... Véns a dinar... però ara com ara, el més calent és a l'aigüera... No tinc servei... Fa vint-i-quatre hores que m'han plantat...

—Les dues?

—Sí, sí. Crisi total! Saps què? Quan vingui En Ramon ens en anirem a dinar fora de casa... No has estat a Montjuic?... Hi pujarem...

—Ah, això sí que no... Jo he vingut a dinar en família... Res de restaurants!... N'estic fins al capdamunt... Tu i jo som dues dones, em sembla?

—Em sembla que sí...

—Aleshores, fem el dinar!

Ningú no diria la ilusió que pot provocar l'acte més trivial, el més innocent, quan un hom troba manera d'acomplir-lo des d'un punt de vista insòlit. L'entusiasme dels *amateurs* no té pas cap altra explicació. Maria i Carme, després d'haver-se passat sengles bates damunt els vestits de crespó, varen ingressar a la cuina plenes d'un fervor sagrat. Tot manipulant estres i atuells, no paraven de conversar... I hi havia un no sé què de còmicament commovedor a sentir l'evocació de grans viatges, de concerts memorables, de directors famosos, de públics selectes, mentre els dits pelaven patates o preparaven un sofregit de ceba i tomàtecs. Les mans meravellosament àgils de la violinista, besades per tants admiradors que delien per dir-se adoradors, semblava que trobaven una mena de voluptat a rependre el contacte amb aquell rengle de coses modestes i casolanes. Carme, per la seva banda, tot escoltant les descripcions de la seva amiga, perdia l'esma del que feia; no era pas a la cuina del seu domicili conjugal... Volava, ales esteses, per l'ample món.

El que feia més agradable aquest bescanvi de personalitats és que l'una i l'altra ni un sol moment no arribaven a renegar de llur planeta. S'abocaven a la finestra, sense haver sentit fins ara cap velleïtat de saltar-la. I àdhuc, en acabat, quan reprenien íntegrament llur paper propi, es divertien a comentar la innocuïtat de l'exercici.

Deia Maria:

—Jo no sé per què han de posar als vagons aquell advertiment oficiós: *É pericoloso sporgersi*; *Il est dangereux de se pencher en dehors*... Jo m'aboco constantment a dreta i a esquerra i mai no em passa res... M'embadaleixo uns minuts imaginant que sóc una dona de sa casa, o una noia que s'acaba de prometre, o una pagesa del Vallès... sense que mai em requi de retrobar-me violinista, soltera i rodamon.

—El mateix et dic... Perquè una begui amb gust un glopet de vi, no vol dir que enyori l'embriaguesa.

Tanmateix, el dinar que havien aparellat les dues amigues entrava en el període de la cocció. Després d'un tràfec intens, ja gairebé no havien de fer sinó vigilar, donar un cop d'ull de tant en tant.

—Saps què?... Baixo en un salt a comprar postres...—deia Carme tot llevant-se la brusa.—No et caldrà obrir segurament... En Ramon, si vingués, obriria amb la seva clau...

—Vés-te'n tranquilla. Jo resto al peu del fogó...

Va sonar la porta. Maria va romandre sola. Aleshores, tot d'una va compendre l'anomalia de la seva situació. I se'n va divertir. Aquella cuina... ¿quants mesos feia que no havia entrat a cap cuina? Per la porta oberta es veia el menjador; mobles de gust anglès, graciosos, greus. Objectes d'argent; un llum de vidre de dibuix elegant; un canapè pregon, amb coixins de vellut. Una atmosfera íntima i ordenada, personal sense estridència, normal sense vulgaritat. Una llar. Una llar!

Maria no va poder evitar una invasió de microbis melangiosos. Va pensar que tal vegada hauria fet millor de romandre a Sevilla vint-i-quatre o quaranta vuit hores més, sense escapçar d'una manera brusca i sense solta les conseqüències agradables del seu èxit. Què! Una excursió fins a Sanlúcar, Guadalquivir avall, no era pas un plaer menyspreable. Ni la festa que li volien oferir els marquesos de Sánchez-Dalp en el seu palau... Se'n fan de bestieses en aquest món!

Val a dir—i ella no deixava de dir-ho—que la pruïja de tornar a Barcelona després de tants mesos d'ésser-ne lluny havia estat molt forta, realment irresistible. És que tot obeint aquesta pruïja no calia pas que vingués a casa de Carme... Era més natural i tot que hagués anat de dret a casa dels seus pares. No hi estava en relacions massa cordials... Cert... però és igual... No, no, no és igual...

Res no li havia esdevingut tan estrany, tan inhospitalari, com la casa paterna... Aquell munt de rutines, aquella incomprensió de la vida moderna, aquell posat d'esverament davant la filla emancipada i triomfant... Inaguantable!... Fet i fet, l'atracció de Barcelona duia en suspensió innombrables partícules del seu afecte per Carme i per la casa de Carme... Aquesta casa... Quina impressió fa una casa buida d'estadants, però plena, saturada, dels seus records!... Ara talment tenia la impressió d'haver violat un domicili. Els mobles i els objectes, sota llur aparent quietud, traspuaven una vida meravellosa... Es veia ben bé que s'havien aplegat allí, sota el comandament d'una mestressa i que tot i l'absència d'ella seguien obeint-la amb una fidelitat invencible... Per què invencible?... Hi havia una certa impertinència en aquesta fidelitat de les coses, en aquesta gravitació al voltant d'un eix invisible... Al capdavall, què? Aquesta llar vivent no era cap miracle. Ella, Maria, realitzava una feta infinitament més difícil... I no li caldria sinó dir: «ara» per realitzar exactament aquesta aventura vulgarissima: casar-se, tenir marit, tenir una casa... Altrament, és la felicitat això?... És, tan sols, *una* felicitat?... Els mobles adopten amb facilitat aquest aire d'adhesió i de simpatia, però els homes...

Maria va destapar una cassola; va retirar-ne una altra... El dinar era a punt. Va anar cap a la saleta veïna al menjador. Allí, sens dubte, Carme i Ramon passaven la vetlla quan no sortien en havent sopat. La petitesa de l'estada havia estat convertida en intimitat per una disposició graciosa del parament... Tot hi era previst. Darrera la gran butaca confortable, el llum de peu per a la lectura. Al costat del divan turc, la tauleta amb un cofret ple de cigarrets egipcis i un prestatget amb llibres relligats amb coqueteria. Va regirar el papers de música... Carme no havia, com tantes altres dones, abandonat del tot les seves afeccions musicals. És això el que deien aquells papers on el nom de Milhaud, de Schönberg i de Mompou veïnejaven amb els clàssics i els romàntics. Però Carme oficiava en aquell altar musical, en aquella saleta closa, davant un sol auditor... I tot imaginant aquesta concentració que a ella, a Maria, li semblava terrible i monstruosa, va obrir el piano.

Tenia els nervis excitats. Cercava, irreflexivament, la correntia de la música que tantes vegades havia assossegat els seus dubtes i les seves recances. Volia retrobar l'emoció ampla i esbarjosa de les seves nits de concert; sentir aquella comunió formidable amb un públic nombrós; saber-se escoltada per dues mil orelles i contemplada per dos mil ulls... Això era sà. Això era franc com un capbussó en l'alta mar.

Tanmateix l'obsessió de la saleta íntima i del feroç exclusivisme que denunciava, persistia en la seva subconsciència, rebel a tots els encisos... Va sentir distintament el furgar lleu d'una clau en el pany, un grinyol de la porta del pis. El cop, en tancar-se. És Carme? És el seu marit?... Ella seguia tocant, sense girar-se, amb una estranya voluntat d'ignorància.

Uns passos lleus damunt la catifa espessa. I de seguida, una besada a la nuca, una besada, confiada, sapient. Maria va restar immòbil, sense dir paraula, absorbint amb una sobtada avidesa aquella brusca declaració d'amor.

Quan ell va fer-se enrera, ella va girar-se lentament, amb més coqueteria que pudícia. Una sorpresa immensa va passar com un llampec pel rostre de Ramon. Amb gest ràpid va assegurar-se les ulleres damunt el seu nas perfecte, davant els seus ulls blaus... I amb una veu trèmula va pronunciar el nom d'ella:

—Maria?... Maria!...

Hi ha primaveres fulminants que fan madurar en un segon collites que hom no sabia ni sembrades. El que sentia Ramon en aquell instant no era l'amor amb totes les seves riqueses, però una vehement cobejança que en pot ésser el principi... Ramon va fer un pas per repetir, a consciència, el gest que acabava de realitzar per confusió. Però ella va deturar-lo amb un somriure amarg:

—No... Ramon... Això no...

—Però, Maria...

—No...

Ella, d'esquena al piano, s'hi apuntalava amb totes dues mans, en una actitud resolta. Ell cercava d'adobar amb paraules la fallida del gest... Ah, no haver-se adonat a temps que era Maria, la magnificent Maria, la que acceptava amb un començament d'èxtasi la seva besada!... Tot hauria estat simple i fàcil. I ara, tan difícil!

La pantomima amorosa ens dóna la ilusió d'obeir una força realment irresistible. Però els mots!

—Ha estat una cosa deliciosa...—féu ell.

—Malgrat el canvi?

—Gràcies al canvi!

—No menti. La cara que ha fet quan jo m'he girat ha estat un document irrefutable... M'ha pres per ella... No sabia que fos aquí; duia la seva bata... M'ha pres per Carme...

Tots dos estaven violents. Si els deixessin tornar enrera, tots dos hi tornarien. Ell renunciaria a la besada que havia cregut conjugal i ara resultava adulterina. Ella cuitaria a girar-se en previsió d'equívocs...

Calia parlar tanmateix; recobrar la posició primitiva a còpia de paraules, tot deixant pel camí alguna filagarsa d'amor propi.

—He començat a besar-la creient que era la meva dona. És veritat—diu ell—; però després he descobert que era vostè i per això he continuat amb una voracitat divina... Maria...

—No faci el Don Juan—diu amb una imperceptible sorna—. No li escau... Tot plegat ha estat una confusió innocent... Res més. ¡Quines ganes de complicar!

—Però... escolti, Maria... El meu impuls cap a vostè era completament autèntic... I vostè l'ha acceptat perquè el creia així...

—Presumptuós!... Jo no vinc aquí per trair la millor amiga que tinc al món. He estat sorpresa... I la darrera cosa que he pensat és que fos vostè el qui m'estava besant... No hi ha altra cosa... I faci el favor de no parlar-me'n mai més...

Maria, pàl·lida i convulsa, va girar-se altre cop de cara al piano i amb una digitació poderosa va atacar la *Patètica* de Beethoven. Ell es va deixar caure dins una butaca. Estava trasbalsat. El seu pensament feia giragonses vertiginoses. Adés se sentia com el qui, per sorpresa, ha frustrat un crim que tota la vida li recarà de no haver comès. Adés es felicitava como si l'atzar l'hagués salvat d'una catàstrofe irremeiable.

La porta del pis va tornarse a obrir. Carme va comparèixer carregada de paquets. Així que va deixar-los damunt el bufet, Maria va besar-la apassionadament.

—Què t'agafa?

—Res... T'enyorava!

I tot traient-se la bata domèstica, Maria va afegir:

—On vols que la desi?

LA BIBLIOTECA

A TOT VENT

publica les millors novel·les de tots els temps. Serà una col·lecció cabdal i amb ella tindrem una veritable antologia de la novel·la. Volums de 250 a 400 pàgines bellament relligats en tela anglesa a **3 pessetes** volum.

VOLUMS PUBLICATS

1. **Manon Lescaut,** per l'Abat Prévost.—Traducció de Domènec Guansé.

«Novel·la característica d'amor i d'aventura, ensentimentada i delectable.»
Octavi Saltor (La Nova Revista)

2. **Tàntal,** per Miquel Llor.

«No recordo en la novel·la catalana moderna res que superi a la vuitantena de pàgines (42-123) de *Tàntal*.»
Tomàs Garcés (La Publicitat)

3. **Adolf,** per Benjamin Constant. Pròleg i traducció d'Agustí Esclasans.

«L'autor vol mostrar com la societat mescla l'amargor a l'amor que ella no ha sancionat.»
Domènec Guansé (La Publicitat)

4. **Resurrecció,** per Lleó Tolstoi. Traducció de R. Llates i A. Maseras.

«Els engranatges de la societat, alta i baixa, de la Rússia no tenen secrets als ulls de Tolstoi.»
Agustí Esclasans (La Nau)

5. **Els tres al·lucinats,** per J. Puig i Ferreter.—Edició definitiva.

«És la millor novel·la que s'ha escrit en català d'ençà de *Solitud*.»
C. A. Jordana (Rev. de Catalunya)

6. **El sommi de l'oncle,** per Fedor Dostoievski.—Traducció de Prudenci Bertrana.

«Novel·la de construcció tota equilibri, en la qual el grotesc quotidià balla a través del cor i el cervell d'un ridícul príncep xaruc i d'una pobra mare ambiciosa.»
Agustí Esclasans (La Nau)

7. **Eulàlia,** per Maria Teresa Vernet.

«Les magnífiques evocacions de persones i coses; les penetracions fines i profundes en l'ànima humana; el domini absolut del llenguatge són qualitats que es troben en Maria Teresa Vernet.»
J. Farran i Mayoral
(La Veu de Catalunya)

8. **Graziel·la,** per Alfons Lamartine.—Traducció de Melcior Font.

«Un dels més bells relats d'amor que s'hagin escrit.»
Del pròleg de J. Puig i Ferreter

La setmana entrant serà posat a la venda el volum novè

'DONA RAPTADA

per FRANK THIESS, traducció d'Alfred Gallard

Un autor i una obra dels més representatius de l'actual literatura alemanya.

EDICIONS PROA, Riera Folch, 40.-Badalona

Oficines a Barcelona: Comte de l'Asalto, 49, entrl.